

Minister Zdrowia

ZPR.660.1.2023.AB
Warszawa, 27 lutego 2023

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku!

Odpowiadając na pismo z dnia 27 stycznia 2023 r., znak: VII.5001.1.2023.AMB, w sprawie informacji medialnych, z których wynikało, że podlaskie szpitale, do których zgłosiła się 14-letnia pacjentka w ciąży będącej wynikiem gwałtu, nie wykonały u niej zabiegu przerwania ciąży, uprzejmie przekazuję następujące informacje i wyjaśnienia.

Zgodnie z art. 39 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. *o zawodach lekarza i lekarza dentysty* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1731, z późn. zm.) lekarz może powstrzymać się od wykonania świadczeń zdrowotnych niezgodnych z jego sumieniem, z zastrzeżeniem art. 30 tejże ustawy (który przewiduje obowiązek lekarza do udzielenia pomocy lekarskiej w każdym przypadku, gdy zwłoka w jej udzieleniu mogłaby spowodować niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia). Fakt ten lekarz ma obowiązek odnotować w dokumentacji medycznej. Lekarz wykonujący swój zawód na podstawie stosunku pracy lub w ramach służby ma także obowiązek uprzedniego powiadomienia na piśmie przełożonego.

Równolegle należy zaznaczyć, że ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. *o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* w art. 4b przewiduje, że „osobom objętym ubezpieczeniem społecznym i osobom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów do bezpłatnej opieki leczniczej przysługuje prawo do bezpłatnego przerwania ciąży w podmiotach leczniczych”. Wykaz świadczeń gwarantowanych związanych z przerywaniem ciąży jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra z dnia 22 listopada 2013 r. *w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego*. W świetle obowiązujących przepisów, w tym przede wszystkim rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. *w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej* wszystkie podmioty lecznicze (szpitale), które zawarły kontrakt z NFZ mają obowiązek udzielania świadczeń w nim przewidzianych – w pełnym zakresie i zgodnie z obowiązującym prawem. Podpisując umowę o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej, świadczeniodawca zobowiązuje się do realizacji wszystkich świadczeń określonych jako gwarantowane w stosownych rozporządzeniach wykonawczych do ustawy, w danym zakresie i rodzaju świadczeń, na jaki została zawarta umowa.

W przypadku, kiedy lekarz odmówi pacjentce przeprowadzenia zabiegu przerwania ciąży powołując się na tzw. „klauzulę sumienia” obowiązek informacyjny odnośnie sposobu realizacji w tym zakresie umowy z NFZ leży po stronie świadczeniodawcy, tj. podmiotu leczniczego, w którym lekarz powstrzymał się od wykonania świadczenia niezgodnego

z sumieniem (na marginesie należy zaznaczyć, że klauzula sumienia jest prawem lekarza, nie może się na nią powoływać podmiot leczniczy).

Odmowa przez świadczeniodawcę realizującego umowę w zakresie położnictwo-ginekologia wykonania zabiegu przerwania ciąży w przypadkach określonych w ustawie, z równoczesnym niewskazaniem (przez tego świadczeniodawcę, tj. podmiot – a nie konkretnego lekarza) podmiotu leczniczego, gdzie kobieta ma możliwość skorzystania z dostępu do przedmiotowego świadczenia, jest sytuacją nieprawidłowego realizowania zawartej umowy.

Należy pamiętać, że klauzula sumienia jest prawem lekarza i ma zastosowanie *ad casu*. Lekarz może powołać się na klauzulę sumienia, z wyjątkiem przypadku, gdy zwłoka w udzieleniu pomocy lekarskiej o tym charakterze mogłaby spowodować niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia. Klauzula sumienia znajduje zatem zastosowanie w bezpośredniej relacji lekarz – pacjent.

Na straży przestrzegania zobowiązań umownych wynikających z kontraktów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia stoi sam Fundusz. Wszelkie zgłaszane skargi lub informacje o nieprawidłowym realizowaniu przez świadczeniodawców umów są podstawą do wszczęcia przez Narodowy Fundusz Zdrowia postępowania wyjaśniającego. Dodatkowo ma on możliwość podjęcia czynności kontrolnych.

W poruszonej przez Pana Rzecznika sprawie informacji medialnych, z których wynikało, że podlaskie szpitale, do których zgłosiła się 14-letnia pacjentka w ciąży będącej wynikiem gwałtu, nie wykonały u niej zabiegu przerwania ciąży, czynności wyjaśniające zostały podjęte przez Rzecznika Praw Pacjenta.

Opis ww. czynności oraz podjętych w ich wyniku ustaleń został zamieszczony na stronie internetowej Rzecznika Praw Pacjenta: <https://www.gov.pl/web/rpp/informacja-rzecznika-praw-pacjenta-w-sprawie-terminacji-ciazy-u-14-latki>.

Należy również pamiętać, że Rzecznik Praw Pacjenta jest centralnym organem administracji rządowej, powołanym w celu ochrona praw pacjenta. Wszelkie nieprawidłowości, zastrzeżenia, uwagi, skargi, związane z możliwym naruszeniem praw pacjenta, w tym naruszeniem przepisów prawa, związanych z dokonywaniem zabiegów przerwania ciąży, powinny być zgłaszane do Biura Rzecznika Praw Pacjenta. Narzędzia komunikacji z Biurem, w tym Telefoniczna Informacja Pacjenta, zostały wyszczególnione na stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/rpp/kontakt>.

Odnosząc się do kwestii wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Tysiąc przeciwko Polsce, R.R. przeciwko Polsce i P. i S. przeciwko Polsce należy wskazać, że Polska cyklicznie prezentuje Komitetowi Ministrów Rady Europy szczegółowe informacje w tym zakresie.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Maciej Miłkowski
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/